

Kuntien talous

Kunta- ja hyvinvointijaosto, valtiovarainvaliokunta

10.10.2024

Sanna Lehtonen, kuntatalousasioiden johtaja

Suomen Kuntaliitto

Erityiskysymykset

- Kuntatalouden näkymät
- Eriytymiskehitys
- Meneillään olevat uudistukset:
TE-uudistus ja valtionosuus-
uudistus

Valtion keskeisimmät kuntalinjaukset vuonna 2025

- Kuntien valtionosuuksiin kohdistuu sote-uudistuksesta johtuen pysyvä vähennys (-501 milj. €), jonka vaikutusta lievennetään +277 miljoonalla eurolla.
- Valtionosuuksiin kohdistuu loppuhallituskaudella myös muita leikkauksia, mm. -1 %-yksikön indeksijarru (-25 milj. €).

Black Friday -menetyksen kompensointi

- Kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähennetään tai kuntien maksutuloja lisätään niin, että kuntatalous vahvistuu 100 miljoonalla euroa. Kuntien valtionosuuksiin kohdistetaan tästä johtuen pysyvä -23 miljoonan euron vähennys.

Kuntien normin- kevennys valmistelussa

TE-uudistus ja kotoutumislain uudistus liikkeelle

- TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille uutena tehtävänä. Kuntien valtionosuuteen osoitetaan +607 milj. euroa (palvelut) ja +216 milj. euroa (työttömyysturvan laajennus). Raha yleiskatteellista.
- Uudistuksen rahoitus ei ole täysimääräinen.

Kuntaverojen efektiivisyys lisääntyy

- Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys poistuu, mutta verotulomenetysten kompensatiot pienenevät vastaavasti (lisää tuloveroa, pienentää kuntien valtionosuuksia 329 milj. euroa)
- Verorahoitusvaikutus neutraali

Sote-uudistuksen rekyyli vaikutus kaikkien kuntien valtionosuuksiin 2024-28

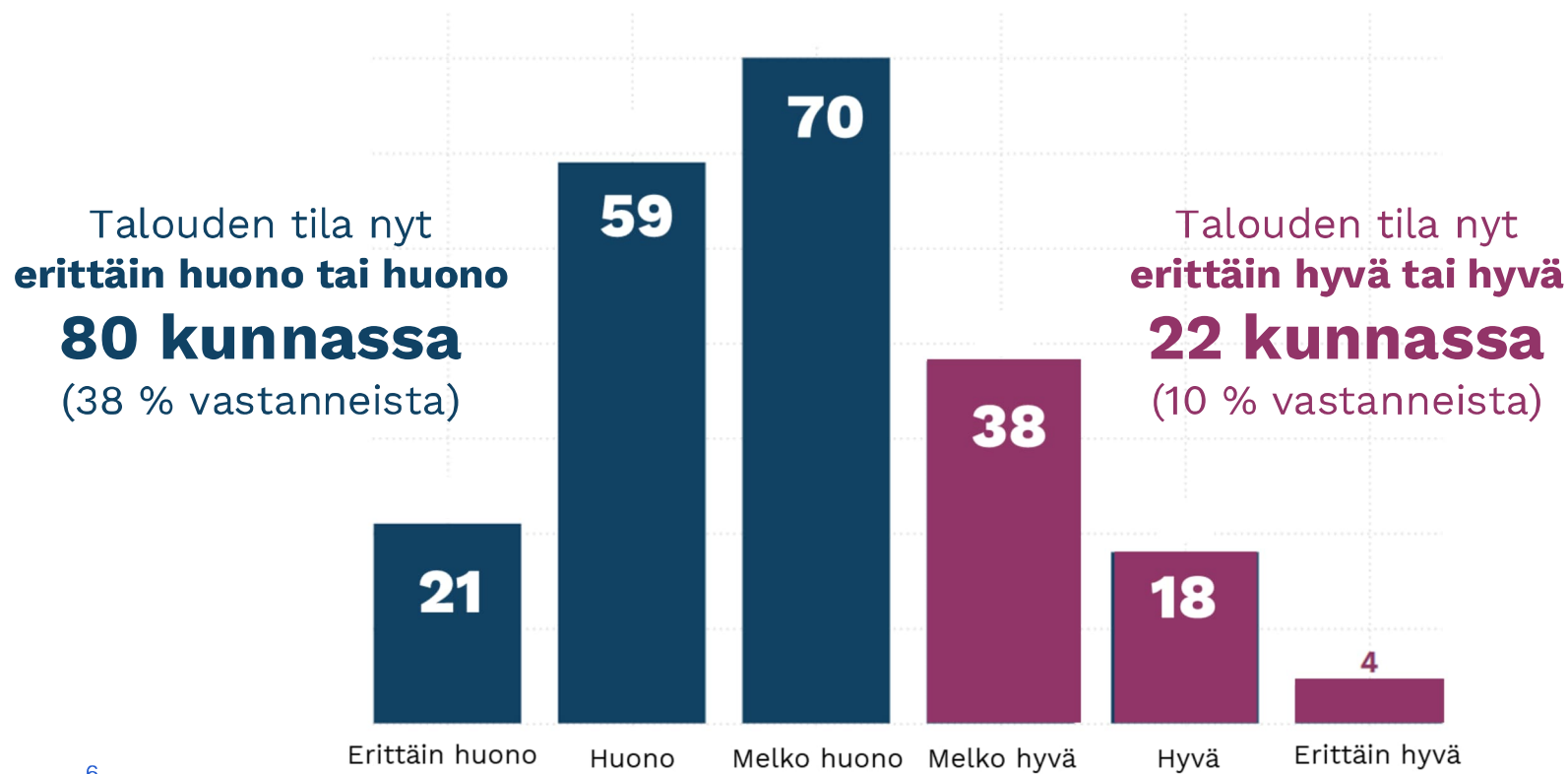
- 2024:
 - Pysyvä lisäsiirtotarve -501 M€ (-91 €/as.)
 - Kompensoidaan Black Friday -vaikutusta määräaikaisella takaisin perittävällä +192 M€ (+35 €/as.) ja lykätään vuoden 2023 takaisinperintä – takaisinperinnät jaksotetaan kolmelle vuodelle
 - **Nettovaikutus yhteensä vuoteen 2023 verrattuna -309 M€ (-56 €/as.)**
- 2025:
 - Pysyvä lisäsiirtotarve -501 M€ (-91 €/as.)
 - Kompensoidaan vos-lisäyksellä +277 M€ (+50 €/as.)
 - Jälkikäteisperintä vuoden 2023 osalta ($1/3^* - 501 \text{ M€} = -167 \text{ M€} = -30 \text{ €/as.}$)
 - Jälkikäteisperintä vuoden 2024 osalta ($1/3^* - 192 \text{ M€} = -64 \text{ M€} = -11 \text{ €/as.}$)
 - **Nettovaikutus yhteensä vuoteen 2023 verrattuna -455 M€ (-82 €/as.)**
- 2026 ja 2027
 - Kuten vuonna 2025
- 2028:
 - Pysyvä lisäsiirtotarve -501 M€
 - Vos-lisäykset +277 M€
 - Ei enää jälkikäteisperintää
 - **Nettovaikutus vuoteen 2023 verrattuna -234 M€**

Kuntien talousnäkymät heikkenevät nyt jyrkästi – verotus uhkaa kiristyä joka toisessa kunnassa

Kuntaliiton Talousbarometri, syksy 2024
29.8.2024

Kuntaliiton Talousbarometri julkaistiin 29.8.2024

Kuntien talousjohtajista 40 % arvioi kuntansa talouden tilan tällä hetkellä huonoksi tai erittäin huonoksi

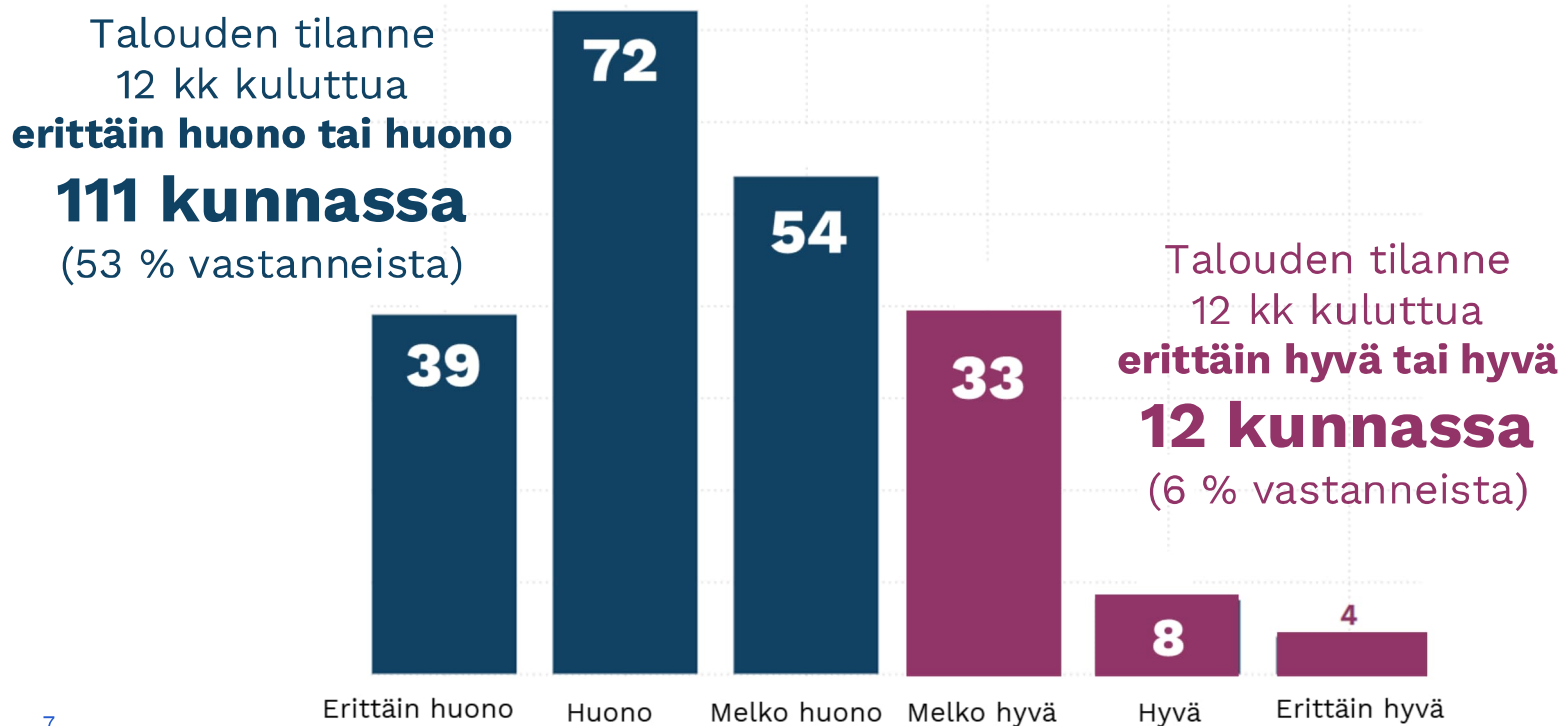

Kuntaliiton
Talousbarometri,
syksy 2024

- Vastaajina Manner-Suomen kuntien talousjohtajat
- Vastausmäärä 210/293
- Kyselyssä tiedusteltiin näkemyksiä talouden tilasta, talousodotuksista, sopeutustoimien tarpeesta ja kunnallisveroprosentin korotuspaineesta

Kuntaliiton Talousbarometri julkaistiin 29.8.2024

Kuntien talousjohtajista yli puolet arvioi kunnan talousnäkymien olevan huonoja tai erittäin huonoja 12 kuukauden kuluttua

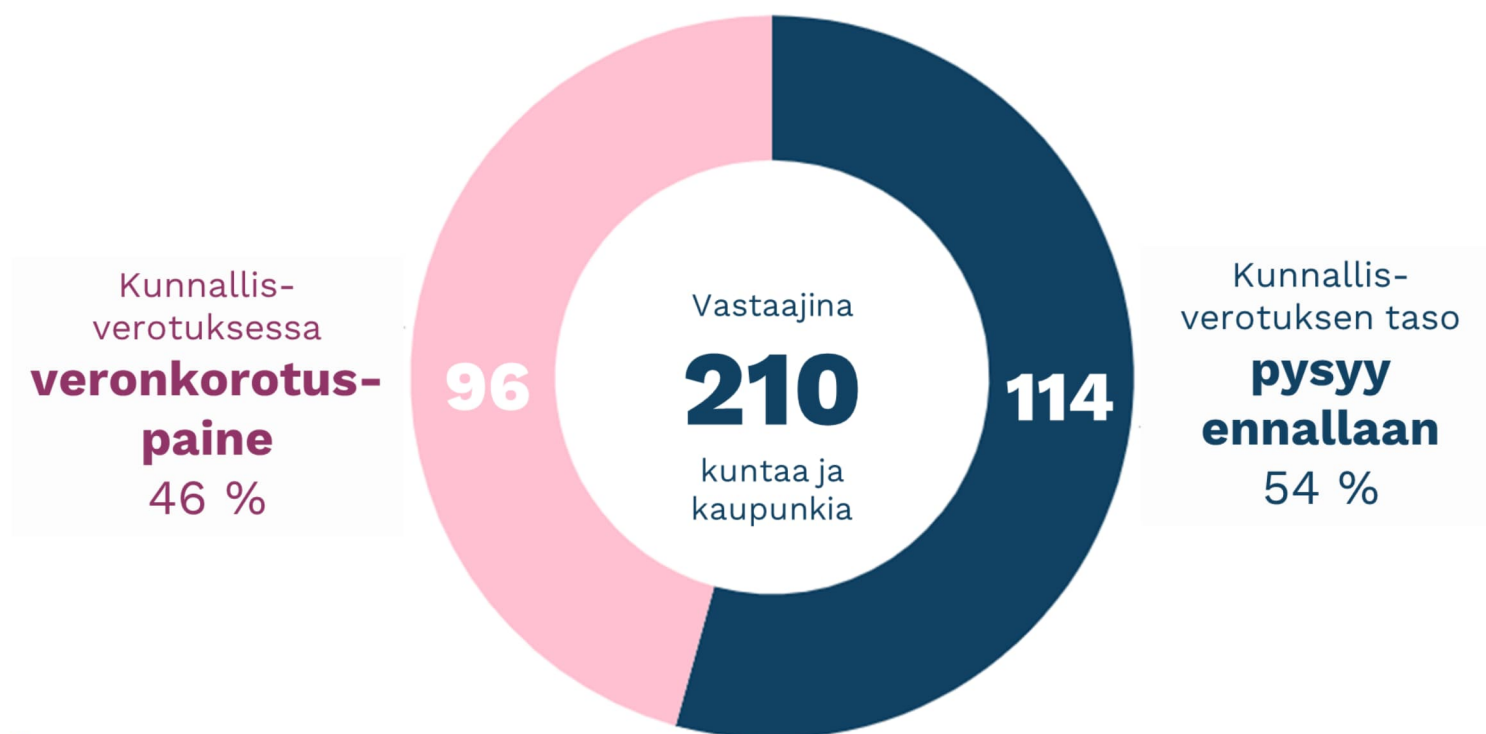

Kuntaliiton
Talousbarometri,
syksy 2024

- Vastaajina Manner-Suomen kuntien talousjohtajat
- Vastausmäärä 210/293
- Kyselyssä tiedusteltiin näkemyksiä talouden tilasta, talousodotuksista, sopeutustoimien tarpeesta ja kunnallisveroprosentin korotuspaineesta

Kuntaliiton Talousbarometri julkaistiin 29.8.2024

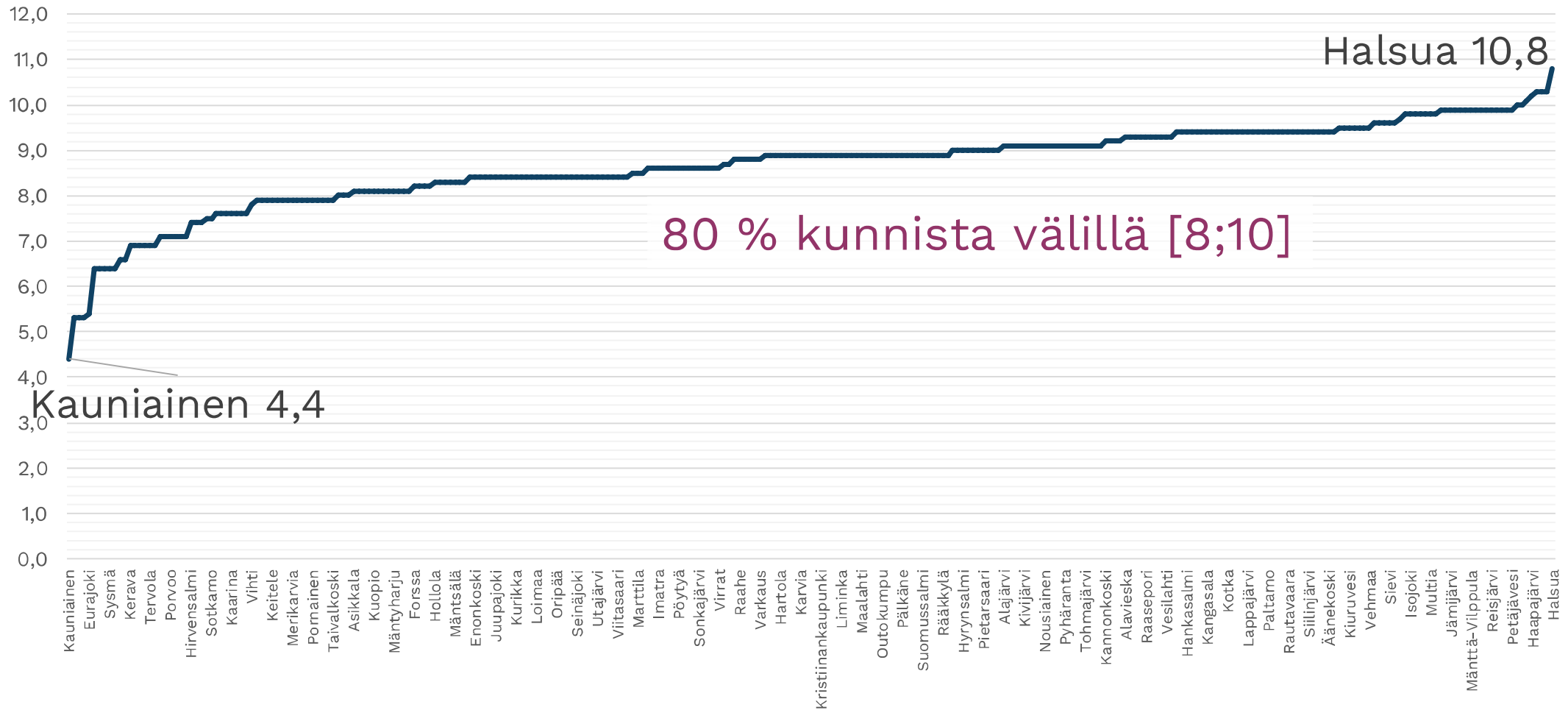
Joka toisessa kunnassa on paine veronkorotuksiin vuonna 2025

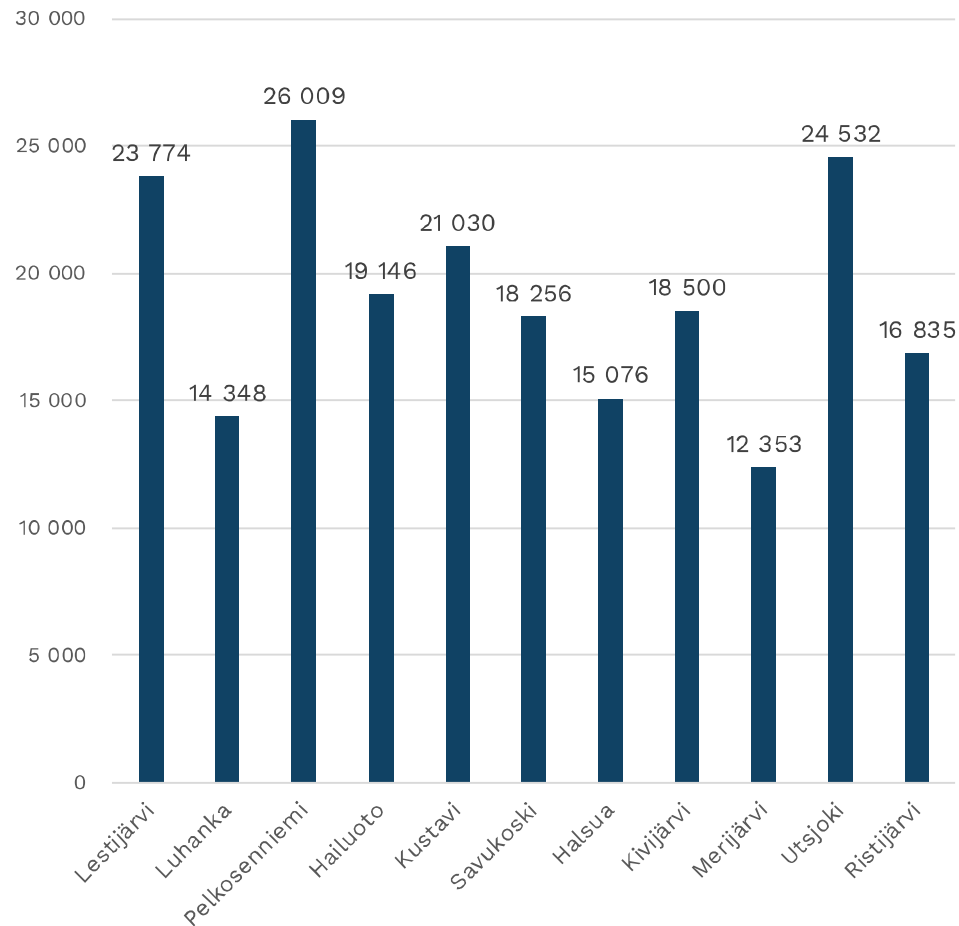
Kuntaliiton
Talousbarometri,
syksy 2024

- Vastaajina Manner-Suomen kuntien talousjohtajat
- Vastausmäärä 210/293
- Kyselyssä tiedusteltiin näkemyksiä talouden tilasta, talousodotuksista, sopeutustoimien tarpeesta ja kunnallisveroprosentin korotuspaineesta

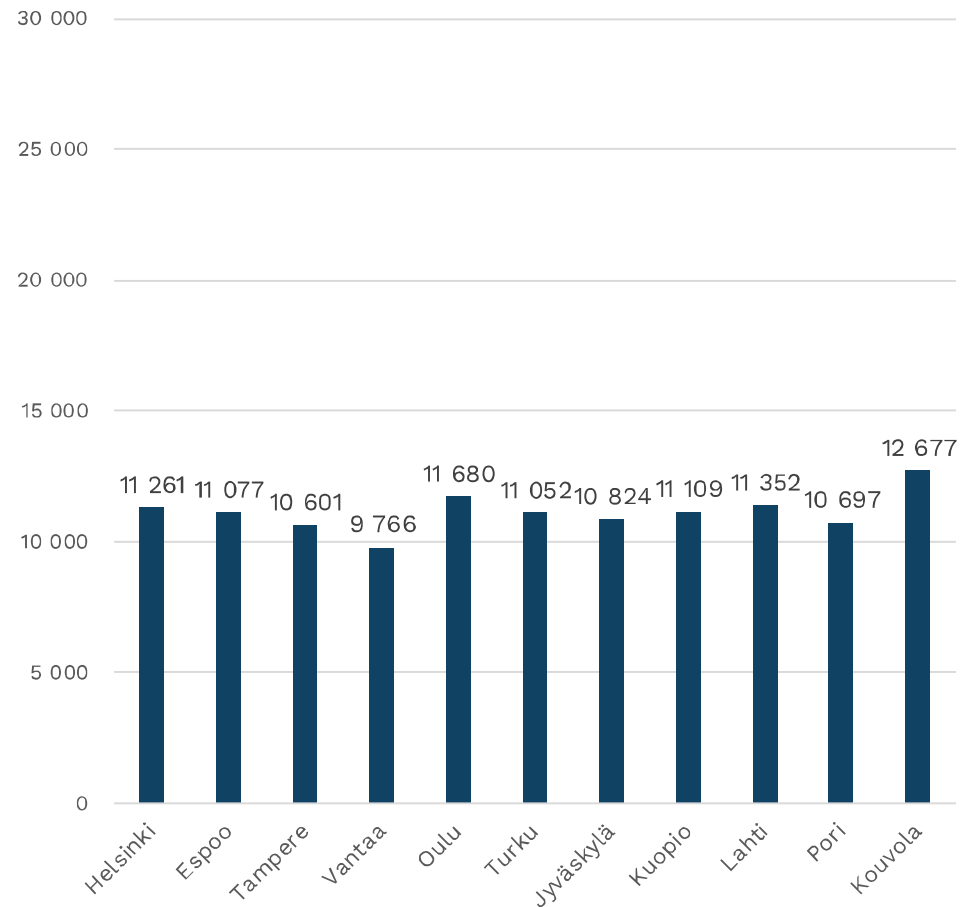
Kunnan tuloveroprosentti vuonna 2024

Perusopetus €/oppilas, 10 pienintä kuntaa

Perusopetus €/oppilas, 10 suurinta kaupunkia

Edullisimmat sivistystoimen menot (€/as v. 2023) vs. valtionosuudet (€/as v. 2025)

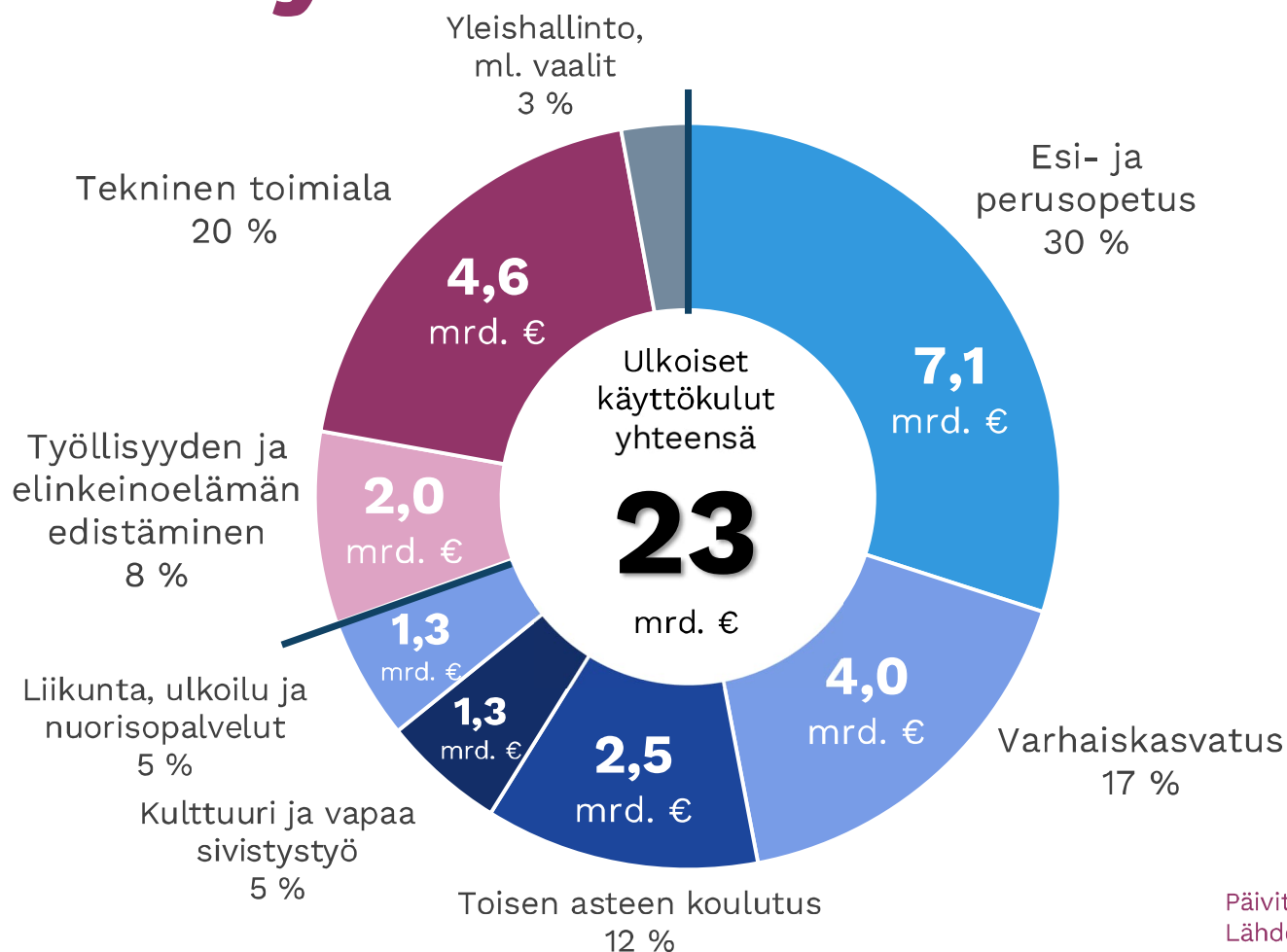
Kalleimmat sivistystoimen menot (€/as v. 2023) vs. valtionosuudet (€/as v. 2025)

TE-uudistus kuntatalouden näkökulmasta

Kuntien TE-tehtävät laajenevat 1.1.2025

Sivistystoimi on kunnan suurin toimiala

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2023 ulkoiset käyttökulut, miljardia euroa.

Työllisyyden ja elinkeinoelämän edistämässä on huomioitu arvio valtiolta kunnille vuoden 2025 alusta siirtyvien tehtävien kuluista lisättynä kuntien tämän hetkisiin panostuksiin ko. tehtäviin.

Ulkoiset käyttökulut kuvaavat parhaiten tehtävien volyymia. Käyttökulut sisältävä toimintakulujen lisäksi poistot ja arvonalentumiset sekä palveluille kohdennetut vyörytykset ja sisäiset erät.

Ulkoiset käyttökulut eivät ota kantaa siihen miten toiminta rahoitetaan. Kuluihin sisältyy myös asiakasmaksuilla ja myyntituloilla rahoitettu toiminta.

Luvuista on poistettu kuntien välisten yhteistoiminta-alueiden sekä kuntien ja kuntayhtymien väliset erät.

Päivitetty 6.8.2024 Kuntaliitto/Mehtonen
Lähde: Valtiokonttori, VM, TEM

**KUNTA
LIITTO** | Kommun-
förbundet

(23.9.2024)

VM:n laskelman mukaan TE-uudistus lisää kuntien menoja 901 milj. euroa, mutta...

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hae

1Arvio työvoimapalveluiden kustannuksista vuonna 2023, €

2Arviota käytetään siirtymäajan rahoituksen laskennassa vuonna 2025.

3Siirtymäajan rahoitukseen vuodelle 2026 käytetään vuoden 2024 arvioita työvoimapalveluiden kustannuksista.

4Mäntyharju ja Pertunmaa yhdistetty.

Kunta nroKunta

5

6Manner-Suomi

106286Kouvola

Kuntatalousohjelma

Pidennyksen hakeminen alijäämän kattamiskaudelle

Säädösvalmistelun kuntavaikutusten arviointi

Talousraportointi

Valtionosuudet ja

1TE25: Kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

2STM/KELA

3Välilehdellä on kuvattu kuntien työttömyysturvan kustannusten nykytilaa sekä uudistuksen jälkeistä kustannusta.

4Nykytila perustuu kuntien osarahoittaman työmarkkinatuen tasoon vuonna 2023 (sarake D).

5Uudistuksen kustannusarvio perustuu työttömyysetuusjaksojen kertymään vuonna 2023.

6Uudistus huomioiden rahoitusvastuu olisi vuoden 2023 tasossa.

7Uudistuksen myötä kuntien osuus työttömyysturvan rahoituksesta pienenee.

8Kuntien laajeneva rahoitusosuus korvataan valtionosuudella.

9Mäntyharju ja Pertunmaa yhdistetty.

Kunta nroKuntaAsukasluvuvuonna 2023Nykytila, kuntien osuus työmarkkinatuestaUudistuksen mukainen osuus työmarkkinatuesta*Muutos työmarkkinatuen rahoitusvastuussaUudistuksen mukainen osuus peruspäivärahastaUudistuksen mukainen osuus ansiopäivärahastaUudistuksen mukainen rahoitusvastuu yhteensäMuutos rahoitusvastuussa vuoden 2023 tasossa = korvaus

10

11Manner-Suomi5 573 310478 982 410591 403 832112 421 42224 325 67679 333 918695 663 426216 081 016

111286 Kouvola78 8806 848 4018 303 9091 455 507365 1771 469 87110 130 9573 290 555

PALVELUT +685 milj. €

ETUUSMENOT +216 milj. €

Uudet palvelutPalvelut yhteensäPalvelut + toimintamenot

5506753411691541685399209

232465675824310879018

PALVELUT +685 milj. €

ETUUSMENOT +216 milj. €

8.10.2024 SL / KL

KUNTA
LIITTO

...uudistuksen voimaantulohetkellä vuonna 2025 kuntien valtionosuutta lisätään vain 823 milj. €

- Tarkemmin:
Kuntien tuloja ts. valtionosuutta lisätään määrällä, jonka **valtio olisi käyttänyt ko. tehtäviin** vuonna 2025.
- Menojen ja tulojen välillä on noin 100 miljoonan ero. Reaalimaailmassa **uudistus ei ole kustannusneutraali**.

TE-uudistus laajentaa kuntien tehtäviä ja lisää menoja vuonna 2025

Lisääntyvien TE-menojen ja –tulojen välillä on 80 miljoonan euron ero

	Kuntien TP 2023 ¹⁾	Arvio vuodesta 2025		Muutos VM TAE 2025	VM 23.9.
Työllisyyspalvelut	240	850	KL arvio 920	+607	+685
Kuntien etuus- meno ts. osuus työmarkkinatuesta	480	695	KL arvio 700	+216	+216
Elinkeinoelämän edistäminen	290	290			?
Yhteensä	1 011	1 900		+823	+900

Kuntien menot lisääntyvät vuodesta 2025 alkaen sekä laajenevien **työllisyyspalvelu-tehtävien menojen** että laajentuvan **etuuksien maksuvastuun** takia.

Yksittäisen kunnan menojen lisäykseen vaikuttaa TE-järjestäjän ja muiden kuntien välillä tehty **sopimus**.

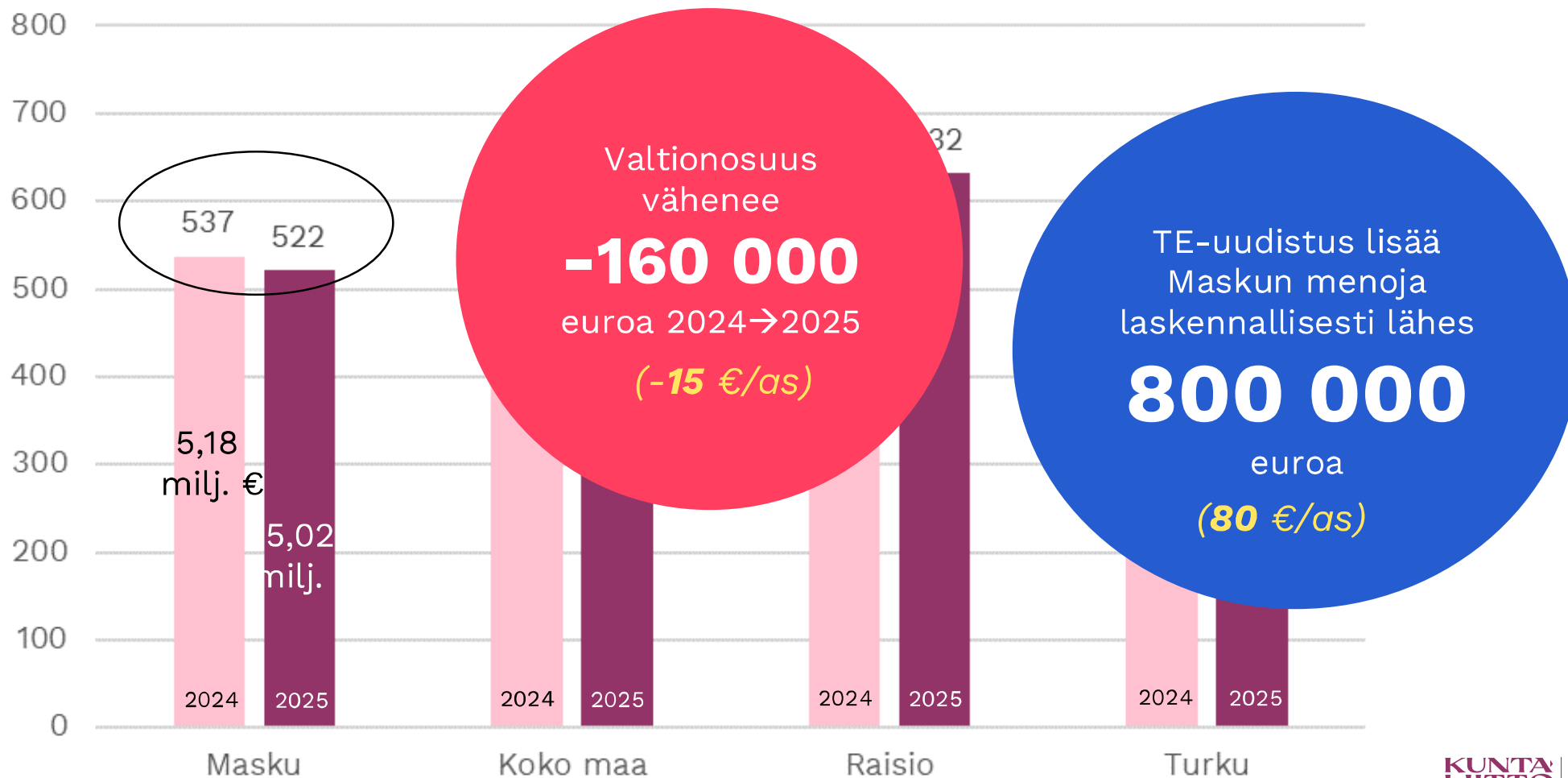
1) Vuoden 2023 kulut laskettu kuntien ja kuntayhtymien raportointien ulkoisten käyttökulujen mukaan. Keskinäiset erät eliminoituna. Lähde: Valtiokonttori

ERO -77 milj. €

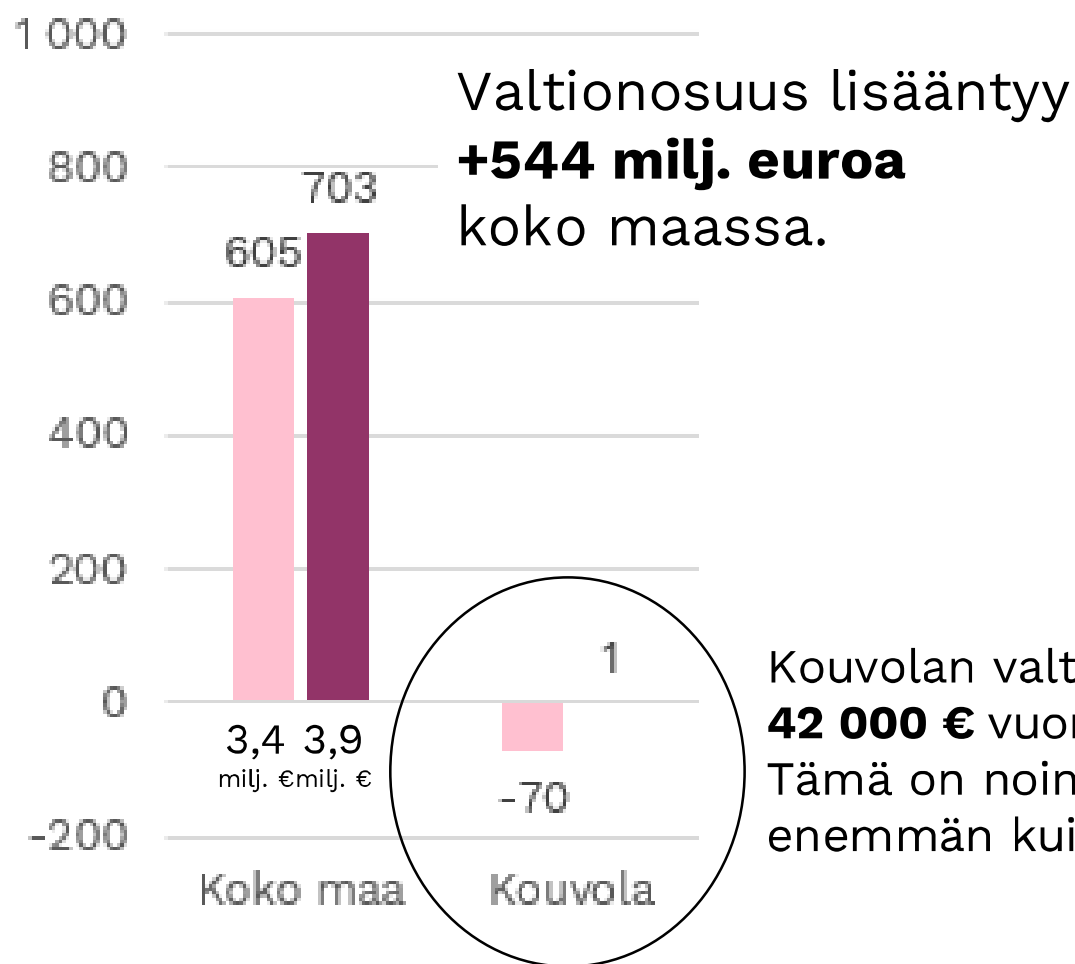
Päivitetty 23.9.2024

**KUNTA
LIITTO** | Kommun-
förbundet

Valtionosuuden muutos 2024 → 2025

Valtionosuuden muutos 2024 → 2025

TE-uudistus lisää kuntien menoja noin **900 milj. €** vuonna 2025.

TE-uudistus lisää Kouvolan menoja laskennallisesti noin **14,3 milj. €** vuonna 2025.

Kouvolan valtionosuus on **42 000 €** vuonna 2025. Tämä on noin **+5,3 miljoonaa** enemmän kuin vuonna 2024.

Mikko Mehtosen ja Mikko Kesän blogi 20.8.2024

Kuntien kiristynvä taloustilanne varjostaa TE-uudistusta - aiheuttaako uudistus paineen etsiä säästöjä opetuksesta tai korottaa veroja?

Syksyn lähestyessä kuntien talousarviovalmistelu lähenee kiihkeintä vaihettaan. Kuntakentällä kuhisee nyt erityisesti, kun TE-uudistus etenee kohti käytännön toteutusta. Siinä missä uudistuksen rahoituslaskelmat ovat aiemmin olleet lähinnä suuntaa antavia ja vielä tuolloin toiveitakin herättäviä arvioita, ovat luvut nyt muuttumassa konkreettisiksi raameiksi ja karu totuus myös rahojen vähenemisestä käy esiin. Näistä lähtökohdista kuntien sekä työllisyysalueiden budjettivalmistelu etenee ja tunnelmat lämpenevät. Budjettiraamien kiristyessä kunnat joutuvat valitettavasti pohtimaan säästötoimenpiteitä.

TE-uudistuksen tavoitteet täyttyvät vain, jos kuntien resurssit riittävät tehtävän järjestämiseen

Useita huolia TE-rahoihin liittyen

1. Valtiolta siirtyvät **rahat eivät riitä** siirtyvien menojen rahoitukseen.
2. **Lainsäädäntö ei mahdollista** kustannusvaikuttavimpia palveluprosesseja ja hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamista.
3. **Oikeat palvelut oikeille henkilöille** – keskiössä pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat. Vastuiden jako hyvinvointialueiden kanssa saatava kuntoon!
4. Kuntien **kannustimet palkkatuen käyttöön heikkenevät**. Suurimmat vaikutukset pitkäaikaistyöttömien ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevien työllistymiseen.
5. Hallitusohjelman mukaiset sosiaali- ja työttömyysturvan **uudistukset lisäävät toimeentulotuen tarvetta** → kuntien menoja
6. **Tietojärjestelmäuudistukset** lisäävät kuntien menoja

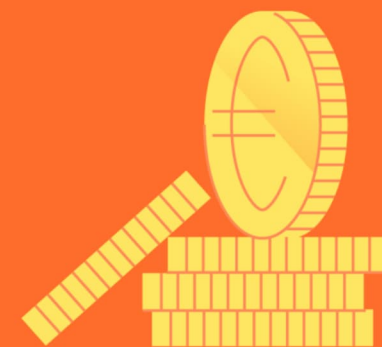
”Päähuomio on kiinnitettävä siihen, mitä tuloksia ja vaikutuksia rahalla saa. Näitähän varten kunnat TE-palvelut itselleen halusivat: Jotta vaikuttavuus paranisi ja elinvoima vahvistuisi.”

Kuntaliitto blogi 20.8.2024 / Mikko Mehtonen & Mikko Kesä

Valtionosuusuudistus

~~KUNTIEN
RAHOITUSJÄRJESTELMÄN
UUDISTAMINEN~~

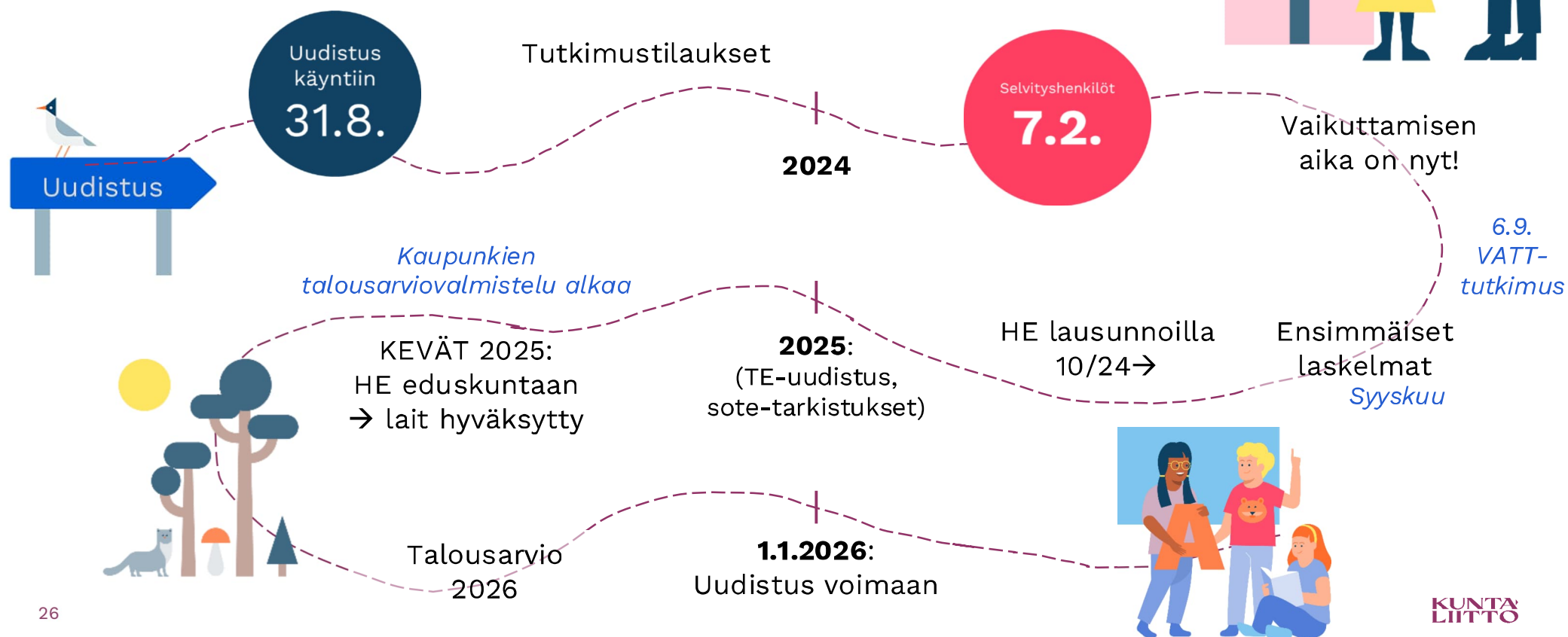
Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

**Pitääkö aikataulu?
Siirtyykö voimaantulo?**

Valtionosuusjärjestelmän uudistamisessa pitää jo edetä!

A young boy is shown from the chest up, hanging from a thick black rope bridge. He has a frustrated or angry expression, with his eyes squinted and his mouth open in a grimace, showing his teeth. He is wearing a dark blue t-shirt. The background is a lush green field. In the top right corner, there are several bright yellow circular lights. In the bottom left corner, there are purple and pink splatters. The text "Missä laskelmat? Koska ne julkaistaan?" is overlaid in the center in a large, bold, white font.

**Missä laskelmat?
Koska ne julkaistaan?**

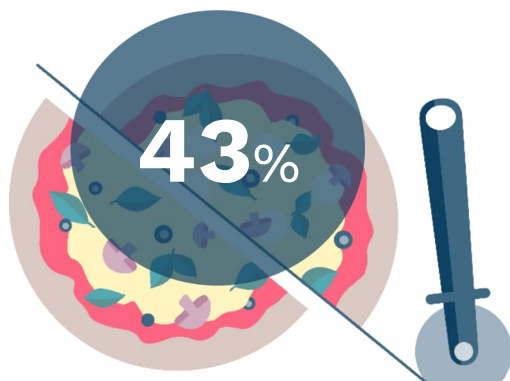
**Mitä tämä
uudistus on ja
mitä se ei ole?**

**KUNTA
LIITTO**

Mittasuhteet!

Mikä on valtionosuusuudistuksen vaikuttavuus?

Kuntien kokonaismenoista (28 mrd. €) peruspalvelujen valtionosuuteen oikeuttavia on vain 12 mrd. € eli noin **43 %**.

Uudistuksen ulkopuolella ovat mm. investoinnit, liikenne, elinvoima, kasvu...

Nyt uudistettava peruspalvelujen valtionosuus (VM) on **kaksi-osaisen valtionosuusjärjestelmän** toinen osa. Lisäksi OKM myöntää merkittävästi valtionosuuksia käyttökustannuksiin.

OKM valtionosuus (3,9 mrd. €) on **kokonaisuudessaan tämän uudistuksen ulkopuolella.**

Nyt uudistettavalla peruspalvelujen valtionosuudella rahoitetaan vain reilu **10 %** kuntien kokonaismenoista (28 mrd. €).

Valtionosuusuudistus **ei ratkaise kuntatalouden kestävyyttä**. Kuntien rahoitusjärjestelmän **kokonaisuudistus tarvitaan!**

Lukiokoulutuksen
uudistaminen (OKM)

Ammatillisen koulutuksen
uudistaminen
(OKM)

Perusopetuksen
kehittäminen (OKM)

Alueiden käyttöä ja maapolitiikkaa
koskevan sääntelyn uudistaminen
(YM)

Lunastuslain korvausperusteiden uudistaminen (OM)

Normien purku
(VM/kao)

Kuntien valtionosuusuudistus
(VM/kao)

Missä kaikkien kuntavaikutusten yhteistarkastelu kuntakohtaisesti tapahtuu?

Vihreän siirtymän
investoinnit
ml. EU-sääntely
(YM)

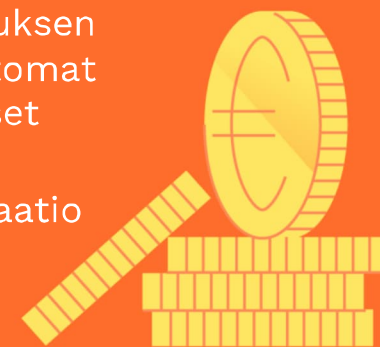
HV-alueiden palveluverkko;
”Kuntien
kiinteistösunami”

Kiinteistöverotuksen
arvostamisperusteiden
uudistus
(VM/vero)

Sosiaaliturvan muutosten
vaikutus kuntatalouteen
(perustoimeentulotukeen)

Sote-uudistuksen
ennakoimattomat
vaikutukset

Digitalisaatio

**KUNTA
LIITTO**

**Verotulojen
turvaaminen on
kunnan kestävä
talouden perusta.**

Lisätiedot:

Sanna Lehtonen

Kuntatalousasioiden johtaja
Elinvoima ja talous -yksikkö
Suomen Kuntaliitto ry
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
+358 9 771 2079, +358 50 575 9090
Twitter: @SKlehtonen
Sanna.Lehtonen@kuntaliitto.fi
www.kuntaliitto.fi

